

*Kulttuurista
moninaisuutta
koskeva yleis-
maailmallinen
julistus*

Finlands FN-förbund | UN Association of Finland

*svomen **yk** lüttö*

Julkaisija:
Suomen YK-liitto
Töölöntorinkatu 2b, 4. krs
00260 Helsinki
www.ykliitto.fi

Johdanto: Tuija Sarvi
Taitto: Again design
Paino: Sälökarin Kirjapaino Oy, Somero, 2010
ISBN: 952-9694-82-2 (paino)
ISBN: 952-9694-83-0 (pdf)

TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN

Unesco on maailman henkisen omaisuuden suojelija

YK:n kasvatukseen-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation) on vuonna 1945 perustettu YK:n erityisjärjestö, jonka tavoitteena on edistää kansainvälistä yhteistyötä erityisesti koulutuksen, tieteen ja kulttuurin sarjoilla. Unescolla on tärkeä tehtävä myös maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelijana. Tätä työtä ohjaa erillinen maailmanperintökomitea, joka ylläpitää listausta maailmanperintökohteista. Pariisissa päämajaansa pitävän Unescon ylin hallintoelin on joka toinen vuosi kokoontuva yleiskokous (General Conference), jossa ovat edustettuina järjestön kaikki 193 jäsenvaltiota. Suomi liittyi Unescon

jäseneksi vuonna 1956, ja kansallinen yhteistyöelin – Suomen Unesco-toimikunta – perustettiin vuonna 1957.

Unescon keskeisiä toimialueita ovat koulutus, luonnontieteet, yhteiskuntatieteet ja humanistiset tieteet, kulttuuri sekä viestintä ja tiedonvälitys. Unesco pyrkii edistämään yhteiseen arvopohjaan ja keskinäiseen kunnioitukseen perustuvaa vuoropuhelua jäsenvaltioidensa välillä ja toimii aktiivisesti vuosituhat tavoitteiden puolesta. Unesco on myös normien asettaja: välinevalikoimaan kuuluvat sekä moraalisesti velvoittavat suositukset ja julistukset että jäsenmaita laillisesti sitovat sopimukset. Unescon piirissä on vuosien kuluessa solmittu lähemmäs kolmekymmentä kansainvälistä sopimusta eri teemoihin liittyen, joiden muun muassa yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus (1952) ja kansainvälinen dopingin vastainen yleissopimus (2005).

Esimerkkejä Unescon sopimuksista, jotka Suomi on ratifioinut

Sulkuihin on merkitty vuosi, jona Unesco hyväksyi sopimuksen sekä Suomen valtiosopimuksen viite-numero.

- ✧ Yleissopimus kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä (2005; 16/2007)
- ✧ Kansainvälinen dopingin vastainen yleissopimus (2005; 3/2007)
- ✧ Yleissopimus korkea-asteen koulutusta koskevien tutkintojen tunnustamisesta Euroopan alueella (1997; 10/2004)
- ✧ Euroopan alueen valtioiden korkeakouluopintojen, tutkintojen ja oppiarvojen tunnustamista koskeva yleissopimus (1979; 11/1982)
- ✧ Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta (1972; 19/1987)

- ✦ Vesilintujen elinympäristönä kansainvälisesti merkittäviä vesiperäisiä maita koskeva yleissopimus (1971; 3/1976)
- ✦ Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi (1970; 91/1999)
- ✦ Yleissopimus syrjinnän vastustamiseksi opetuksen alalla (1960; 59/1971)
- ✦ Julkaisujen kansainvälistä vaihtoa koskeva yleissopimus (1958; 35/1967)
- ✦ Virallisjulkaisujen valtioidenvälistä vaihtoa koskeva yleissopimus (1958; 32/1967)
- ✦ Yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa (1954; 92/1994)
- ✦ Yleismaailmallinen tekijänoikeussopimus (1952; 25/1963)
- ✦ Kasvatus-, tiede- ja kulttuuriaineiston maahantuontia koskeva sopimus (1950; 8/1956)

Unescon kulttuurista moninaisuutta koskeva yleismaailmallinen julistus: erilaisuus on rikkaus

Kulttuurien välisen yhteisymmärryksen ja yhteistyön tukeminen rauhan, kehityksen ja ihmisoikeuksien edistämiseksi on Unescon keskeinen päämäärä nykyajan nopeasti globalisoituvassa maailmassa. Maailman ihmisten ja kansojen hedelmällinen yhteiselo edellyttää kulttuurisen moninaisuuden myönteistä tiedostamista ja arvostamista.

Unescon yleiskokous hyväksyi kulttuurista moninaisuutta koskevan yleismaailmallisen julistuksen (*Universal Declaration on Cultural Diversity*) yksimielisesti marraskuun 2. päivänä vuonna 2001. Samassa yhteydessä hyväksyttiin myös toteuttamissuunnitelma julistuksen periaatteiden toimeenpanemiseksi. Kulttuurista moninaisuutta koskeva yleismaailmalli-

nen julistus ei ole valtioita oikeudellisesti velvoittava asiakirja, mutta muiden julistusten tavoin sillä on huomattavaa moraalista ja poliittista vaikutusvaltaa.

Julistus sisältää 12 artiklaa, jotka on jaettu neljään teemakokonaisuuteen:

- 1) identiteetti, moninaisuus ja moniarvoisuus,
- 2) kulttuurinen moninaisuus ja ihmisoikeudet,
- 3) kulttuurinen moninaisuus ja luovuus sekä
- 4) kulttuurinen moninaisuus ja kansainvälinen solidaarisuus.

Julistuksen tavoitteena on yhtäältä säilyttää kulttuurinen moninaisuus ihmiskunnan uudistuvana ja muuttuvana voimavarana ja toisaalta ehkäistä kielteistä erottelua (segregaatio) ja ääriliikehdintää. Julistus määrittää kulttuurisen moninaisuuden ihmiskunnan yhteiseksi perinnöksi ja yhtä välttämättömäksi ihmiskunnalle kuin luonnon moninaisuus on luonnolle. Julistuksessa korostetaan kulttuurisen moninaisuuden yhteyttä muun muas-

sa kehitykseen ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Julistus myös tunnustaa kulttuurihyödykkeiden ja -palveluiden erityislaadun suhteessa puhtaasti kaupallisiin hyödykkeisiin.

Kulttuurista moninaisuutta koskevan yleismaailmallisen julistuksen syntyprosessi

Kulttuurin vaaliminen rauhan ja ihmiskunnan yleisen hyvinvoinnin lähteenä on yksi Unescon perustehtävistä. Unescon perussäännöksä viitataan pyrkimykseen turvata järjestön jäsenvaltioiden sivistysmuotojen hedelmällinen erilaisuus. Kulttuurisen moninaisuuden kysymykset ovat kuitenkin saaneet eri muotoja ja sisältöjä järjestön historian eri vaiheissa: varhaisina vuosikymmeninä keskiössä oli kulttuurien vuoropuhelu rauhanrakennuksen välineenä, siirtomaajärjestelmän purkautuessa kiinnostuttiin kulttuurista ryhmäidentiteetin rakentajana ja 1970-luvulla alettiin korostaa kulttuurin ja kehityksen yhteyttä sekä

kulttuuriperinnön säilyttämisen tärkeyttä. 1980-luvulla kulttuurin käsite muuttui aiempaa kokonaisvaltaisemmaksi ja siihen sisällytettiin muun muassa ajatus erilaisista elämänmuodoista, perinteistä ja arvojärjestelmistä.

Vuosituhanen vaihteen lähestyessä Unesco alkoi entistä enemmän kantaa huolta kulttuurisen moninaisuuden säilyttämisestä globalisaation paineessa. Marraskuussa 1999 jäsenvaltioiden kulttuuriministerit kokoontuivat pyöreään pöydän tapaamiseen Unescon 30. yleiskokouksen virallisen ohjelman ulkopuolella ja vahvistivat sitoumuksensa kulttuurisen moninaisuuden puolustamiseen ja edistämiseen globalisoituvassa maailmassa. Aiemmin samana vuonna Unesco oli järjestänyt kulttuurihyödykkeitä ja globaalitaloutta käsittelevän symposiumin, ja yleiskokous esitti asiantuntijatoimikunnan perustamista seuraamaan symposiumin loppupäätelmien toteutumista.

Syyskuussa 2000 tämä asiantuntijatoimikunta suositti, että Unescon pääjohtaja harkitsisi kulttuurista moninaisuutta koskevan julistuksen laatimista. Unescon toimeenpaneva neuvosto (*Executive Board*) vahvisti toimikunnan suosituksen ja kehotti pääjohtajaa aloittamaan julistusluonnoksen valmistelun neuvoston listaamien periaatteiden ja Unescon jäsenvaltioiden näkemysten pohjalta. Pääjohtaja oli kuullut jäsenvaltioita aiheesta aiemmin samana vuonna. Joulukuussa 2000 järjestettiin jäsenvaltioiden kulttuuriministerien toinen pyöreän pöydän tapaaminen, jossa keskusteluja aiheesta jatkettiin.

Keväällä 2001 jäsenmaita kuultiin uudestaan ja kommentteja kerättiin myös muilta tahoilta, kuten keskeisiltä kansainvälisiltä järjestöiltä. Touko-kesäkuun 2001 istunnossaan Unescon toimeenpaneva neuvosto päätti perustaa erillisen työryhmän auttamaan Unescon sihteeristöä julistuksen laatimisessa. Työryhmä kokoontui kolme kertaa saman kesän aikana.

Se käsitteli Unescon sihteeristön valmistelemaa ensimmäistä julistusluonnosta ja teki siihen useita muutosehdotuksia. Tämän jälkeen uusi luonnos julistuksesta ja sitä koskevasta toteuttamissuunnitelmasta annettiin jäsenvaltioille kommentoitavaksi. Lokakuussa 2001 Unescon toimeenpaneva neuvosto käsitteli julistusluonnosta ja jäsenmaiden huomioita ja tehtyään luonnokseen vielä muutamia muutoksia suositti yleiskokoukselle julistuksen ja sitä koskevan toteuttamissuunnitelman hyväksymistä.

Unescon yleiskokous hyväksyi kulttuurista moninaisuutta koskevan yleismaailmallisen julistuksen yksimielisesti marraskuun 2. päivänä vuonna 2001, aivan syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkimainingeissa. Julistuksen hyväksymällä valtiot vahvistivat sitoumuksensa kulttuurien väliseen vuoropuheluun rauhan parhaana takaajana ja torjuivat ajatuksen väistämättömästä kulttuurien yhteentörmäyksestä.

Kulttuurista moninaisuutta koskeva yleismaailmallinen julistus loi puitteet sitovalle sopimukselle

Kulttuurista moninaisuutta koskevan yleismaailmallisen julistuksen yhteydessä hyväksytyn toteuttamissuunnitelman ensimmäinen kohta velvoittaa jäsenmaat edistämään ”pohdintaa kulttuurista moninaisuutta koskevan kansainvälisen oikeudellisesti sitovan välineen laatimisesta”. Nämä pohdinnat huijpentuivat 20. päivänä lokakuuta vuonna 2005, kun Unescon yleiskokous hyväksyi yleissopimuksen kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä (*Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions*). Sopimuksen hyväksymisen puolesta äänesti 148 Unescon jäsenvaltiota, vastaan kaksi jäsenvaltiota ja äänestyksensä pidättäytyi neljä jäsenvaltiota. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan maaliskuussa 2007. Sopimuksen on ratifioinut 104 Unescon jäsen-

valtiota (tammikuu 2010), Suomi mukaan lukien.

Perusajatuksena Unescon yleissopimuksessa kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä on kulttuurituotteiden ja -palveluiden erityisluonteen tunnustaminen sekä kulttuuriarvojen välittäjinä että kansainvälisen kaupan kohteina. Sopimus ei kata kaikkia niitä kulttuurisen moninaisuuden ulottuvuuksia, joita kulttuurista moninaisuutta koskevassa yleismaailmallisessa julistuksessa käsitellään. Sopimus keskittyy tiettyihin julistuksen osa-alueisiin, erityisesti artiklaan 8 (kulttuurituotteet ja -palvelut), artiklaan 10 (luomis- ja levittämiskapasiteetin vahvistaminen maailmanlaajuisesti) ja artiklaan 11 (julkisen sektorin, yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan välisten yhteistyösuhteiden rakentaminen). Unescon aiemmat sopimukset, erityisesti vuoden 1972 yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta ja vuoden 2003 yleissopimus

aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta, täydentävät kokonaisuutta muilta osin. Yhdessä nämä kolme sopimusta muodostavat maailman luovan moninaisuuden säilyttämisen ja edistämisen kolme pilaria.

Unescon kulttuurista moninaisuutta koskeva yleismaailmallinen julistus ja sitä koskeva toteuttamissuunnitelma

Yleiskokous,

sitoutuneena toteuttamaan kaikilta osin ihmisoikeudet ja perusvapaudet, jotka on tuotu julki ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa kautta maailman tunnustetuissa oikeudellisissa välineissä, kuten kahdessa vuoden 1966 kansainvälisessä yleissopimuksessa, joista toinen koskee kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia ja toinen taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia,

palauttaen mieleen, että Unescon perussäännön johdantokappaleessa vahvistetaan,

”että ihmisarvo vaatii kulttuurin levittämistä ja ihmiskunnan kasvattamista oikeudenmukaisuuteen, vapauteen ja rauhaan, mikä pyhä velvollisuus kaikkien kansojen on täytettävä toisiaan auttaen”,

palauttaen lisäksi mieleen perussäännön 1 artiklan, jossa annetaan Unescon tehtäväksi muun ohella suositella ”sellaisten kansainvälisten sopimusten solmimista, jotka osoittautuvat tarpeellisiksi sanan tai kuvan välityksellä helpottamaan aatteiden vapaata vaihtoa”, viitaten Unescon säätämien kansainvälisten asiakirjojen määräykseen, jotka liittyvät kulttuuriseen moninaisuuteen ja sivistyksellisten oikeuksien käyttämiseen,*

vahvistaen, että kulttuuria tulisi pitää yhteiskunnalle tai yhteiskuntaryhmälle ominaisten henkisten, aineellisten, älyllisten ja tunne-elämän piirteiden joukkona ja että siihen kuuluvat taiteen ja kirjallisuuden lisäksi elämäntavat, yhteiselon muodot, arvojärjestelmät, perinteet ja uskomukset,**

pannen merkille, että kulttuuri on keskeisellä sijalla identiteetistä, sosiaalisesta yhteenkuuluvaisuuden tunteesta ja tietoon perustuvan talouden kehittymisestä parhaillaan käytävissä keskusteluissa,

vahvistaen, että kulttuurisen moninaisuuden kunnioittaminen, suvaitsevaisuus, vuoropuhelu ja yhteistyö vastavuoroisen luottamuksen ja ymmärryksen ilmapiiirissä ovat parhaita kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden takeita,

pyrkien voimakkaampaan solidaarisuuteen, joka perustuu kulttuurisen moninaisuuden tunnustamiseen, tietoisuuteen ihmiskunnan yhtenäisyydestä sekä kulttuurien vuorovaikutuksen kehittymiseen,

katsoen, että vaikka globalisaatio, jota tietoa ja viestintätekniiikan nopea kehitys edistää, on haaste kulttuurien moninaisuudelle, se synnyttää mahdollisuuden uudenlaiseen vuoropuheluun kulttuurien ja sivilisaatioiden välillä,

tietoisena siitä, että Yhdistyneiden Kansakuntien järjestelmässä Unescon erityiseksi tehtäväksi on uskottu hedelmällisen kulttuurien moninaisuuden säilyttämisen ja edistämisen varmistaminen,

tuot julki seuraavat periaatteet ja hyväksyy tämän julistuksen:

Identiteetti, moninaisuus ja moniarvoisuus

1. artikla

Kulttuurinen moninaisuus:
ihmiskunnan yhteinen perintö

Kulttuuri on muodoltaan erilaista eri aikoina ja eri paikoissa. Tämä moninaisuus ilmenee niiden ryhmien ja yhteiskuntien identiteettien ainutlaatuisuudessa ja moninaisuudessa, joista ihmiskunta koostuu. Vuorovaikutuksen, uudistusten ja luovuuden lähteenä kulttuuri-

nen moninaisuus on yhtä välttämätön ihmiskunnalle kuin luonnon moninaisuus on luonnolle. Näin ollen kyse on ihmiskunnan yhteisestä perinnöstä, joka tulee tunnistaa ja jota tulee vahvistaa nykypolven ja tulevien sukupolvien parhaaksi.

2. artikla

Kulttuurisesta moninaisuudesta kulttuuriseen moniarvoisuuteen

Yhä moninaisemmissa yhteiskunnissamme on oleellista varmistaa monia, vaihtelevia ja muuttuvia kulttuuri-identiteettejä omaavien ihmisten ja ryhmien välinen sopusointuinen vuorovaikutus ja halukkuus elää yhdessä. Kaikkien kansalaisten mukaanottamista ja osallistumista edistävät politiikat takaavat sosiaalisen yhteenkuuluvaisuuden tunteen, kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuuden ja rauhan. Näin määriteltynä kulttuurinen moniarvoisuus muodostaa vallitsevalle kulttuuriselle moninaisuudelle poliittisen ilmentymän.

Kulttuurinen moniarvoisuus kuuluu erottamattomasti demokratiaan sekä edesauttaa kulttuurien vuorovaikutusta ja yhteiskuntaelämää vahvistavien luovien kykyjen kukoistusta.

3. artikla

Kulttuurinen moninaisuus kehityksen osatekijänä

Kulttuurinen moninaisuus laajentaa kaikille käytettävissä olevien vaihtoehtojen valikoimaa; se on yksi kehityksen alkulähteistä. Kehitystä ei tule ymmärtää ainoastaan taloudellisenä kasvuna, vaan myös keinona saavuttaa älyllinen, tunneperäinen, moraalinen ja henkinen hyvinvointi.

Kulttuurinen moninaisuus ja ihmisoikeudet

4. artikla

Ihmisoikeudet kulttuurisen moninaisuuden takeina

Kulttuurisen moninaisuuden puolustaminen on eettisesti välttämätöntä ja erottamaton osa ihmisarvon kunnioittamista. Siihen sisältyy sitoutuminen ihmisoikeuksiin ja perusvapauksiin, erityisesti vähemmistöihin ja alkupe-
räiskansoihin kuuluvien ihmisten oikeuksiin. Kukaan ei saa käyttää kulttuurista moninaisuutta kansainvälisen oikeuden takaamien ihmisoikeuksien loukkaamisen tai rajoittamisen perusteena.

5. artikla

Sivistykselliset oikeudet kulttuurisen moninaisuuden mahdollistajina

Sivistykselliset oikeudet ovat olennainen osa ihmisoikeuksia, jotka ovat yleismaailmallisia, jakamattomia ja toisistaan riippuvaisia. Luovan moninaisuuden kukoistaminen edellyttää sivistyksellisten oikeuksien toteuttamista kokonaisuudessaan sellaisina, kuin ne määritellään ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 27 artiklassa ja taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 13 ja 15 artikloissa. Kaikkien ihmisten tulee siten voida ilmaista itseään sekä luoda ja levittää teoksiin valitsemallaan kielellä, erityisesti äidinkiellään. Kaikilla ihmisillä tulee olla oikeus laadukkaaseen kasvatukseen ja koulutukseen, joissa otetaan kaikin puolin huomioon heidän kulttuuri-identiteettinsä. Kaikkien yksilöiden tulee voida osallistua haluamaansa kulttuurielämään ja harjoittaa omaan kulttuuriinsa

kuuluvia tapoja, kunnioittaen samalla ihmis-
oikeuksia ja perusvapauksia.

6. artikla

Kulttuurinen moninaisuus kaikkien ulottuville

Samalla kun varmistetaan ajatusten esteetön
liikkuminen sanojen tai kuvien muodossa, on
pidettävä huolta siitä, että kaikki kulttuurit
voivat ilmaista itseään ja tehdä itsensä tunne-
tuiksi. Ilmaisunvapaus, viestinnän moniarvoi-
suus, monikielisyys, yhtäläinen mahdollisuus
päästä osalliseksi taiteesta sekä luonnontie-
teellisestä ja teknisestä tietämyksestä, myös
digitaalisessa muodossa, sekä kaikkien kult-
tuuripiirien mahdollisuus käyttää ilmaisu- ja
tiedonvälityskeinoja takaavat kulttuurisen
moninaisuuden.

Kulttuurinen moninaisuus ja luovuus

7. artikla

Kulttuuriperintö luovuuden lähteenä

Luovuus kumpuaa syvältä kulttuurisesta perinteestä, mutta kukoistaa yhteydessä muihin kulttuureihin. Tästä syystä perintöä kaikissa muodoissaan on vaalittava, kehitettävä ja siirrettävä tuleville sukupolville muistutuksena ihmisten kokemuksista ja pyrkimyksistä, rohkaisten siten monenlaisen luovuuteen sekä innostaen aitoon kulttuurien väliseen vuoropuheluun.

8. artikla

Kulttuurituotteet ja -palvelut:
ainutlaatuiset hyödykkeet

Kun paraikaa käynnissä oleva taloudellinen ja tekninen muutos avaa valtavia mahdollisuuksia

sia luovuudelle ja innovatiivisuudelle, on kiinnitettävä erityistä huomiota luovien teosten moninaiseen tarjontaan, tekijöiden ja taiteilijoiden oikeuksien asianmukaiseen tunnustamiseen sekä kulttuurituotteiden ja -palveluiden erityislaatuun; nämä ovat identiteetin, arvojen ja merkitysten levittäjiä, eikä niitä saa pitää vain hyödykkeinä tai kulutustavaroina.

9. artikla

Kulttuuripolitiikka luovuuden edistäjänä

Ajatusten ja teosten vapaan kiertokulun varmistamisen ohella kulttuuripolitiikan on luotava otolliset olosuhteet moninaisten kulttuurituotteiden ja -palvelujen tuotannolle ja jakelulle niin paikallisesti kuin maailmanlaajuisesti kulttuuriteollisuuden välityksellä. Jokaisen valtion asia on, kansainväliset velvoitensa asianmukaisesti huomioon ottaen, määritellä kulttuuripolitiikkansa ja toteuttaa sitä sopiviksi katsomillaan keinoilla, joko toi-

mintaa tukemalla tai tarkoituksenmukaisella sääntelyllä.

Kulttuurinen moninaisuus ja kansainvälinen solidaarisuus

10. artikla

Luomis- ja levittämiskapasiteetin vahvistaminen maailmanlaajuisesti

Koska kulttuurituotteiden ja -palveluiden virroissa ja vaihdannassa on maailmanlaajuisesti epätasapainoa, on välttämätöntä vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä ja solidaarisuutta tavoitteena antaa kaikille valtioille, erityisesti kehitysmaille ja siirtymätalousmaille, mahdollisuus luoda kulttuuriteollisuutta, joka on elinvoimaista ja kilpailukykyistä kansallisesti ja kansainvälisesti.

11. artikla

Julkisen sektorin, yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan välisten yhteistyösuhteiden rakentaminen

Markkinavoimat eivät pysty yksin takaamaan kulttuurisen moninaisuuden säilyttämistä ja edistämistä, joka on kestäväin inhimillisen kehityksen avain. Tästä syystä julkisen politiikan johtoasemaa on vahvistettava yhteistyössä yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

12. artikla

Unescon tehtävät

Toimeksiantonsa ja tehtäviensä nojalla Unescon vastuulla on:

- a.) edistää tässä julistuksessa esitettyjen periaatteiden sisällyttämistä hallitustenvälisten toimielinten laatimiin kehitysstrategioihin;

- b.) toimia tietolähteenä ja foorumina, jotta valtiot, kansainväliset hallitustenväliset ja hallituksista riippumattomat järjestöt, kansalaisyhteiskunta ja yksityinen sektori voivat yhdessä kehittää kulttuurista moninaisuutta edistäviä ajatuksia, tavoitteita ja toimintatapoja;
- c.) jatkaa omilla toimialoillaan standardien määrittelyä, tietoisuuden lisäämistä ja toimintakyvyn kehittämistä tähän julistukseen liittyvissä asioissa;
- d.) auttaa toteuttamaan toimintasuunnitelma, jonka pääkohdat ovat tämän julistuksen liitteenä.

Unescon kulttuurista moninaisuutta koskevan yleismaailmallisen julistuksen toteuttamissuunnitelman pääkohdat

Jäsenvaltiot sitoutuvat ryhtymään tarkoituksenmukaisiin toimiin tehdäkseen Unescon kulttuurista moninaisuutta koskevan yleismaailmallisen julistuksen laajalti tunnetuksi ja erityisesti tekemään yhteistyötä seuraavien tavoitteiden saavuttamiseksi:

I.) Kulttuurista moninaisuutta koskevan kansainvälisen keskustelun syventäminen, erityisesti painottaen kulttuurisen moninaisuuden yhteyksiä kehitykseen ja sen vaikutuksia kansalliseen ja kansainväliseen politiikkaan; edistäen etenkin pohdintaa kulttuurista moninaisuutta koskevan kansainvälisen oikeudellisesti sitovan välineen laatimisesta.

- 2.) Edistyminen sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla periaatteiden, standardien ja käytäntöjen sekä sellaisten tietoisuuden herättämismenetelmien ja yhteistyömallien määrittelyssä, jotka parhaiten auttavat turvaamaan ja edistämään kulttuurista moninaisuutta.
- 3.) Kulttuuriseen moniarvoisuuteen liittyvän tietämyksen ja parhaiden käytäntöjen vaihdon edistäminen, minkä tarkoituksena on helpottaa kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten ja ryhmien mukaan ottamista ja osallistumista monikulttuuriseen yhteiskuntaan.
- 4.) Sivistyksellisten oikeuksien sisällön entistä parempi ymmärtäminen ja selventäminen ihmisoikeuksien olennaisena osana.
- 5.) Ihmiskunnan kieliperinnön suojeleminen sekä mahdollisimman monikielisen ilmaisun, luomisen ja levittämisen tukeminen.
- 6.) Monikielisyyden edistäminen – äidinkieltä arvostaen – mahdollisuuksien mukaan kaikil-

la koulutustasoilla ja rohkaiseminen useiden kielten oppimiseen jo nuorella iällä.

7.) Opetussuunnitelmien ja opettajien koulutuksen uudistaminen siten, että koulutus lisää tietoisuutta kulttuurisen moninaisuuden eduista.

8.) Perinteisten opetustapojen sisällyttäminen soveltuvien osin opetustoimeen, jotta kullekin kulttuurille ominaisia viestintä- ja tiedonvälitystapoja voitaisiin säilyttää ja hyödyntää täysipainoisesti.

9.) ”Digitaalilukutaidon” edistäminen sekä uuden tieto- ja viestintätekniiikan paremman tuntemuksen hallinnan varmistaminen. Kumpaakin tulee pitää sekä oppiaineena että opetusvälineenä, joilla voi lisätä opetuspalveluiden tehokkuutta.

10.) Tietoverkkojen monikielisyys lisääminen ja maailmanlaajuisen verkon kautta haettavan tiedon yleisen ja yhtäläisen saatavuuden edistäminen.

I I.) Digitaalisen epätasa-arvon vastustaminen tiiviissä yhteistyössä sopivien Yhdistyneiden Kansakuntien alajärjestöjen kanssa edistämällä uuden tekniikan käyttöä kehitysmaissa siten, että maita tuetaan perehtymään tietotekniikkaan ja helpotetaan maiden omien kulttuurituotteiden sähköistä levitystä sekä maiden pääsyä koulutus-, tiede- ja kulttuuritietopankkeihin kaikkialla maailmassa.

I 2.) Monenlaisen sisällön tuotannon, säilyttämisen ja levittämisen edistäminen joukko- ja viestimissä ja maailmanlaajuisissa tietoverkoissa sekä tätä tarkoitusta varten julkisen radio- ja televisiotoiminnan aseman tukeminen laadukkaiden ohjelmien tuottajana, erityisesti suosimalla niiden levittämiseksi tarkoitettujen yhteistyömekanismien luomista.

I 3.) Poliitiikan ja strategioiden laatiminen kulttuuri- ja luonnonperinnön, erityisesti suullisen perimätiedon ja muun aineettoman kulttuuriperinnön, säilyttämiseksi ja tukemiseksi sekä kulttuurituotteiden ja -palveluiden

laittoman kaupan vastustamiseksi.

14.) Perinteisen tietämyksen kunnioittaminen ja säilyttäminen, erityisesti alkuperäiskansojen tietämyksen, sen arvon tunnustaminen varsinkin ympäristönsuojelussa ja luonnonvarojen hallinnoinnissa, sekä nykyaikaisen tieteen ja paikallisen tietämyksen hyödyntäminen toisiaan täydentävästi.

15.) Taiteilijoiden, muiden luovan työn tekijöiden, tutkijoiden, tiedemiesten ja älymystön liikkuvuuden lisääminen sekä kansainvälisten tutkimusohjelmien ja muun tutkimusyhteistyön kehittäminen siten, että kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden henkisiä voimavaroja pyritään säilyttämään ja parantamaan.

16.) Tekijänoikeuden ja sen lähioikeuksien turvaaminen uuden luovan toiminnan edistämiseksi ja oikeudenmukaisen korvauksen takaamiseksi luovasta työstä, kuitenkin pitäen voimassa ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 27 artiklan mukaisen yleisen oikeuden nauttia kulttuurista.

17.) Kehitysmaiden ja siirtymätalousmaiden tukeminen kulttuuriteollisuuden luomiseksi ja tukemiseksi ja tämän aikaansaamiseksi tehtävä yhteistyö tarvittavien infrastruktuurien ja taitojen kehittämiseksi, elinvoimaisien paikallisten markkinoiden luomiseksi ja kyseisten maiden kulttuurituotteiden pääsyn helpottamiseksi maailmanmarkkinoille ja kansainvälisiin jakeluverkkoihin.

18.) Tähän julistukseen sisällytettyjen periaatteiden toteuttamista tukevan kulttuuripolitiikan kehittäminen, mukaan lukien tukijärjestelmä ja asianmukainen sääntöviitekehys, kutakin valtiota sitovien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

19.) Kansalaisyhteiskunnan ottaminen tiiviisti mukaan kulttuurisen moninaisuuden turvaamiseen ja edistämiseen tähtäävän julkisen politiikan muotoiluun.

20.) Tunnustuksen ja kannustuksen suominen sille panokselle, jonka yksityinen sektori

voi antaa kulttuurisen moninaisuuden vahvistamiseksi, sekä julkisen ja yksityisen sektorin väliseen vuoropuheluun tarkoitettujen tilaisuuksien syntymisen edistäminen tässä tarkoituksessa.

Jäsenvaltiot kehottavat Unescon pääjohtajaa ottamaan huomioon tässä toimintasuunnitelmassa esitetyt tavoitteet Unescon ohjelmien täytäntöönpanossa sekä tiedottamaan toimintasuunnitelmasta Yhdistyneiden Kansakuntien järjestöjä ja asianmukaisia hallitustenvälisiä ja hallituksista riippumattomia järjestöjä, jotta kulttuurista moninaisuutta tukevat toimet voitaisiin sovittaa paremmin yhteen.

- * Erityisesti Firenzen sopimukseen vuodelta 1950 ja sen Nairobin pöytäkirjaan vuodelta 1976, yleismaailmalliseen tekijänoikeussopimukseen vuodelta 1952, julistukseen kansainvälisen kulttuuriyhteistyön periaatteista vuodelta 1966, yleissopimukseen kulttuuriomaisuuden laitto-
man tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siir-
ron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi vuodelta
1970, yleissopimukseen maailman kulttuuri- ja
luonnonperinnön suojelemisesta vuodelta 1972,
Unescon julistukseen koskien rotuja ja rotuen-
nakkoluuloja vuodelta 1978, suositukseen tai-
teilijan asemasta vuodelta 1980 ja suositukseen
koskien perinnekulttuurin ja folkloren suojele-
mista vuodelta 1989.
- ** Tämä määritelmä on Kulttuuripolitiikan maa-
ilmankonferenssin (MONDIACULT, Mexico City
1982), Kulttuurin ja kehityksen maailmankomis-
sion (*Our Creative Diversity*, 1995) ja Hallitusten-
välisen kehitystä edistävän kulttuuripolitiikan
konferenssin (Tukholma 1998) loppuraporttien
mukainen.

Suomen YK-liitto
Töölöntorinkatu 2 B
00260 Helsinki
tel. +358 9-231 50 500
fax. +358 9-231 50 520
www.ykliitto.fi
e-mail: toimisto@ykliitto.fi